

Verslag informateur

Aan: Fractievoorzitters verenigde vergadering
Onderwerp: Verslag informateur
Datum: 6 april 2023

Aan de fractievoorzitters van de verenigde vergadering,

Inleiding

Na de bekendmaking van de verkiezingsuitslag van het hoogheemraadschap van Rijnland werd ik benaderd door de BBB. Zij vroegen of ik bereid was de mogelijkheden te onderzoeken van een coalitie die in voldoende mate kan rekenen op steun in de verenigde vergadering en om hierover verslag uit te brengen aan de lijsttrekkers en de vertegenwoordigers van de geborgde partijen (inmiddels fractievoorzitters). Voor mij was het belangrijk dat deze opdracht werd gedragen door alle partijen van het hoogheemraadschap van Rijnland. Toen dat eenmaal duidelijk was heb ik de opdracht aangenomen en ben ik direct met veel energie begonnen aan de klus.

Het is best bijzonder bij verkiezingen dat een nieuwe partij (de BBB) als grootste uit de bus komt. Dat was niet alleen bij dit waterschap, maar ook bij veel andere waterschappen en bij alle provincies. De Nederlandse kiezer heeft een duidelijk signaal willen afgeven. Een coalitie met de BBB was daarom het vertrekpunt in mijn verkenning. Dat gezegd, niet alleen de BBB heeft bij deze verkiezingen gewonnen. Er is ook een andere partij bijgekomen in het bestuur van Rijnland. Verder is een aantal van de al zittende partijen in zetelaantal gegroeid in vergelijking met vier jaar terug. Dit alles bij elkaar, en omdat de BBB geen duidelijk profiel heeft van een rechtse of linkse partij, zette mij ertoe aan om in de gesprekken vooral op zoek te gaan naar wat de partijen verbindt. Het doel was een combinatie van partijen te vinden die leidt tot een stabiele meerderheid passend bij de verkiezingsuitslag. Hieronder vindt u mijn verslag.

Ik wil u bedanken voor uw openheid in de gesprekken en het vertrouwen in mijn persoon. Deze grondhouding zag ik terug in alle gesprekken en maakte het voor mij mogelijk om snel te weten waar de verschillen liggen en vooral hoe u de verschillen denkt te kunnen overbruggen om te komen tot een akkoord.

Het is mij duidelijk dat u zich allemaal met passie en overtuiging inzet voor alle inwoners van Rijnland. De opdracht heb ik dan ook met plezier uitgevoerd, ik heb het ervaren als een eer.

Proces

Op vrijdag 24 maart ben ik begonnen met het maken van een planning. Ik vond het belangrijk zo snel mogelijk te starten. Vanaf zaterdag 25 maart tot en met dinsdag 28 maart, heb ik met alle twaalf partijen afzonderlijk een gesprek gevoerd van telkens 45 minuten. Deze gesprekken zijn woordelijk vastgelegd en het verslag heb ik voor akkoord voorgelegd aan de gespreksdeelnemers. Deze gesprekken en de verslagen blijven vertrouwelijk. De gesprekken heb ik gestructureerd op basis van een vooraf gestuurde vragenlijst:

- Hoe duidt u de verkiezingsuitslag en welk signaal heeft de kiezer daarmee afgegeven volgens uw partij?

- Welke coalitie acht u haalbaar en waarom?
- Wat vindt u de belangrijkste opgaven of onderwerpen voor het waterschap voor de komende bestuursperiode?
- Hoe zou de vorming van een nieuwe bestuur volgens u het beste gestalte krijgen?]
- Met welke partijen wilt of kunt u wel/niet samenwerken? Waarom wel, waarom niet?
- Is uw partij bereid om aan te sluiten bij een eventueel coalitiebestuur, zonder dat uw partij vertegenwoordigd wordt in het college door een eigen hoogheemraad? Wat is daarbij voor u belangrijk?
- Heeft uw partij andere aandachtspunten of suggesties die aan de orde moeten komen?

Waar de partijen op verschillen

Uit de gesprekken kwamen als belangrijkste verschilpunten naar voren:

- Waterpeil veenweiden, peil volgt functie versus functie volgt peil?
- Hoe om te gaan met KRW-doelen 2027.
- Hoe om te gaan met circulariteit.
- Hoe om te gaan met exoten: muskusratten en rivierkreeften.

Wat de partijen verbindt

Naast verschillen waren er ook veel overeenkomsten:

- Het staan voor een open bestuurscultuur tussen coalitie en niet coalitie-dragende partijen!
- Iedereen is zich bewust van de grote opgaven waar het hoogheemraadschap van Rijnland voor staat in de komende bestuursperiode en weet dat dit impact heeft op de financiën.
- Het continueren van bestaande afspraken, voeren van bestendig beleid.
- De behoefte aan een coalitieakkoord op hoofdlijnen gericht op de kerntaken met een bijbehorend financieel kader;
- De behoefte aan voldoende ruimte om het debat te kunnen voeren over overige onderwerpen en de mogelijkheid hierover keuzes te kunnen maken als verenigde vergadering.
- Het overbruggen van tegenstellingen tussen stad en platteland.

Tweede gespreksronde

Op donderdag 30 maart heb ik een tweede gespreksronde georganiseerd. De genodigde partijen waren: Agrarisch (geborgd), Natuurterreinen (geborgd), VVD, PvdA en Water Natuurlijk. Dit keer had ik bij alle gesprekken ook vertegenwoordigers van de BBB uitgenodigd. In deze serie driegesprekken wilde ik van de partijen weten of de discussiepunten die uit de eerste ronde naar voren kwamen overbrugbaar zijn in het toewerken naar een eventueel akkoord. In de gesprekken waren de hoofdonderwerpen: Opgaven, Samenwerking en Wat verbindt u.

Op vrijdag 31 maart heb ik een e-mail gestuurd aan de zes andere partijen (Partij voor de Dieren, CDA, AWP, CU-SGP, JA21, 50PLUS) om hen te informeren dat de tweede ronde had plaatsgevonden. Dat ik deze partijen niet heb uitgenodigd voor een tweede gesprek had verschillende redenen: in de eerste ronde bleken de partijopvattingen al moeilijk of omgekeerd juist eenvoudig te overbruggen, de verkiezingsuitslag dicteert een beperkt aantal opties om te komen tot een gedragen coalitie, en tot slot de uitgesproken wens van partijen om wel of niet aan een coalitie deel te nemen al dan niet via gedoogsteun.

De informatie die ik in de tweede ronde heb opgehaald was voldoende om te komen tot een advies. Meer gesprekken waren niet nodig.

Samenstelling coalitie

Alle partijen stellen zich constructief op. U bent zich allemaal bewust van de grote opgaven van het waterschap Rijnland. Ook in financieel opzicht! Zeker in deze uitdagende tijden is samenwerking voor u belangrijk en er wordt dan ook eerder gesproken over coalitie en niet coalitie-dragende partijen dan over coalitie en oppositie. U koestert ook een bestuurscultuur van brede samenwerking, onderling vertrouwen en praktisch handelen. Dat gezegd vinden velen het belangrijk dat er een compacte en stabiele coalitie is die flexibel kan inspelen op de uitdagingen waar Rijnland voor gesteld staat. Tot slot, geen van de partijen heeft een andere partij uitgesloten om mee samen te werken in een coalitie, wel gaf u aan dat het met sommige partijen lastiger is om tot overeenstemming te komen dan met andere partijen.

Op basis van mijn onderzoek kom ik daarom tot de volgende bevindingen:

De volgende coalitie acht ik het meest kansrijk: BBB (5 zetels), VVD (4 zetels), PvdA (4 zetels), CDA (2 zetels) en Agrarisch (geborgd) (2 zetels), samen 17 zetels. Inhoudelijk komen deze partijen het dichtst bij elkaar. Het geeft ook in zetelaantal een stabiele coalitie.

Het is altijd zoeken naar een optimum van tegemoetkomen aan signalen van de kiezer, voldoende draagvlak, efficiënt bestuur, en herkenbaarheid. Verder heeft de BBB naar mij uitgesproken, buiten de vertrouwelijkheid van de gesprekken om, behalve een partij te zijn voor de boeren, ook voor de inwoners van de stad, omdat stad en platteland beide belangrijk zijn. En ook dat ze het belangrijk vindt om de verbinding te zoeken, richting natuur en anderen. Ook daar past een coalitie bij in het politieke midden.

Mijn voorstel is dat de BBB een formateur aanstelt om bovengenoemde coalitie verder te onderzoeken.

Intentieverklaring

Tot slot, nog voor aanvang van mijn informatieopdracht heeft u allemaal een intentieverklaring ondertekend. Ik zie dat als een drager van de gewenste bestuurscultuur van Rijnland. Hierin verklaart u dat u samenwerking ziet als de belangrijkste sleutel tot een krachtig en succesvol bestuur. In dat licht adviseer ik de coalitievormende partijen om de niet-coalitie dragende partijen in enigerlei vorm te betrekken bij het vervolgproces op korte en vooral de lange termijn in de verenigde vergadering. Het belang van het waterschap en uiteindelijk de inwoners staat immers bij iedereen en altijd voorop.

Met de aanbieding van dit verslag beschouw ik mijn werkzaamheden als informateur als beëindigd. Graag ben ik bereid met u het gesprek aan te gaan over mijn verslag.

Hoogachtend,

Jan Swaag

Informateur

